

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Мая Любенова Чолакова

на

дисертационен труд за присъждане на научна степен „Доктор на науките“
в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.4. Социални дейности

на тема:

**Развитие на антидискриминационната и антипотискащата социална
работа**

Съвременна теория, практика и модели

с автор: доц. д-р Сашо Тодоров Нунев

Дисертационният труд на доц. д-р Сашо Нунев е посветен на относително ново и сравнително непопулярно за българския академичен и професионален контекст в областта на социалната работа направление, а именно антидискриминационната и антипотискащата социална работа (АД/АПСР). Авторът е избрал да обоснове мястото на тази съвременна перспектива чрез всеобхватен анализ на многообразните философски и политически основания, теоретични и практически измерения, стоящи в основата ѝ, като разработва модел на нейното формиране и развитие и предлага конструиран и апробиран модел на антидискриминационно обучение в професионално направление „Социални дейности“ в български контекст.

Определено, АД/АПСР, разгледани както съвкупно (което е предпочитанието и позицията на автора), така и поотделно, са влиятелни направления, които оформят, от една страна, самостоятелна теоретико-приложна перспектива в областта на социалната работа, а от друга – обща

рамка за практиката в някои западни демократични общества, поради ценностната си обвързаност с универсално значимите въпроси на човешките права, равенството и социалната справедливост. В този смисъл, АД/АПСР притежава потенциала и ресурсите да разглежда проблемите на индивидите, групите и общностите в един много по-широк и по-сложен контекст, отколкото други подходи позволяват или предвиждат.

Ориентацията към прилагането на АД/АП перспектива в практиката на социалната работа зависи от традициите в политическия, културния и социално-икономическия контекст в отделните страни. За да обоснове необходимостта от въвеждане на АД/АПСР като направление в теорията, професионалната практика и образованието по социални дейности в българска среда, Сашо Нунев тръгва от контекста на антидискриминационното законодателство и политика на Европейския съюз (ЕС) в техните конкретни проявления в областта на уврежданията, пола, възрастта, расовия/ етническият произход, бедността и социалното изключване. Това е напълно резонно, доколкото принципите за недискриминация и равни възможности се превърнаха в топ-приоритети на социалната политика на европейско ниво. В тяхна подкрепа са осигурени специални директиви и норми както на ниво ЕС, така и на ниво държави-членки. Въпреки съществуващото антидискриминационно законодателство, политики и ангажименти, очевидно е, че бедността, социалните неравенства, нарушенията на правата на човека и пр. не са преодолени и продължават да рамкират живота на големи групи от хора. Наличието и дори доброто познаване на тези норми не гарантира тяхното ефективно прилагане или спазване. Това Сашо Нунев демонстрира чрез анализа на резултати от изследване на Евробарометър (2012 и 2015 г.) на възприятията и нагласите в обществото към дискриминация на хора по определени признаци в Европейския съюз и в България. Изводите, които

прави, се потвърждават и от думите на един от доайените на АДСР Нийл Томпсън (2013), а именно, че ролята, която законът може да играе, е ограничена и че далеч по-важно е ангажирането с промоцията на ценностите на равенството, многообразието и социалната справедливост. Социалната работа в нейните антидискриминационни и антипотискащи измерения може да бъде фактор в това отношение.

В отговор на нуждата от по-сензитивни към дискриминацията и потисничеството и по-еманципиращи подходи, в областта на теорията и професионалната практика на социалната работа се появяват разнообразни направления, като критичната социална работа, радикалната социална работа, феминистката социална работа, анти-расистката социална работа и пр. като ценностна база за овластяване на индивиди, групи и общности. Сашо Нунев прави изключително скрупулъзен анализ на многообразието от теории и идеологии в областта на дискриминацията и потисничеството с влияние върху теорията и практиката на АД/АПСР и промотира модел на формиране и развитие на антидискриминационно и антипотискащо теоретико-приложно направление и перспектива в социалната работа, което той разглежда като подсистема, допринасяща за формиране на нейната „цялостност и идентичност“ (с.731).

Моделът на антидискриминационно обучение, който Сашо Нунев въвежда и апробира, обхваща теоретични и практически компоненти, в това число аудиторна и извънаудиторни дейности. Съществена част от извънаудиторната дейност се осъществява в клубни форми, където неформалното общуване в културно многообразна среда предполага преодоляване на бариери и разчупване на стереотипи и предразсъдъци. Този модел представлява „иновативна технологична конструкция“, основана на „модела на формиране, развитие и прилагане в практиката и в образованието на антидискриминационното и антипотискащото

направление и перспектива в социалната работа и е негово продължение и елемент на системата на интегриране на антидискриминационно и антипотискащо съдържание в образованието и обучението по социални дейности“ (с. 731). В частта ѝ, свързана с учебния план, тази конструкция обхваща както дисциплини от базовия модул и специална дисциплина, посветена на антидискриминационната и антипотискащата перспективи в социалната работа, така и интегриране на компоненти с подобно съдържание в други дисциплини от специалния модул, фокусирани върху социалната работа с отделни уязвими групи. Това на свой ред предполага отлично познаване от страна на академичната колегия на конструктите на антидискриминационната и антипотискащата социална работа. В крайна сметка, ефективността на този модел е освен всичко друго и функция на академичния етос и ангажимента към утвърждаване на ценностите на културното многообразие, толерантността, недискриминацията и непотискането, вплътени в самата сърцевина на АД/АПСР. Въпросът ми е как е постигнат този интегритет на практика?

Данните от емпиричното проучване сред студенти в професионално направление „Социални дейности“ на ефекта от прилагания модел на антидискриминационно обучение, свързан с нагласите към хора с различен етнически произход и хора с увреждания, както и към създаването на благоприятна в антидискриминационен и антипотискащ аспект образователна и информационна среда, демонстрират преимуществено положителни нагласи по статистически безспорен начин.

Във формално отношение, дисертационният труд на доц. д-р Сашо Нунев е разположен в два тома: Том 1 във внушителния обем от 793 страници представя дисертационната разработка, а Том 2 съдържа приложенията. Разделянето на приложенията, както и литературата по глави значително улеснява тяхното възприемане и реферирание.

В допълнение към формалните изисквания, доц. д-р Сашо Нунев има значим брой публикации по темата на дисертационния труд: 2 монографии, 3 студии, 11 статии и 13 доклада от участие в национални и международни научни форуми. Регистрирани са 18 цитирания по темата, три от които са в списание с импакт фактор и индексирани в Scopus – European Journal of Social Work. Авторефератът отразява адекватно съдържанието на дисертационния труд.

Заключение:

В заключение мога да обобщя, че представеният ми за становище дисертационен труд „Развитие на антидискриминационната и антипотискащата социална работа: съвременна теория, практика и модели“ притежава неоспорими качества на научно изследване по важно и актуално направление в съвременната теория, практика и образование по социална работа, което има своите изследователи и последователи в България. Представени и обосновани са идеи, концепции и иновативни модели, които дават възможност на социалната работа да позиционира себе си като фактор в процеса на утвърждаване на ценностите на равенството, човешките права и социалната справедливост в съвременните демократични общества, което впрочем е в интерес на нейната собствена еманципация.

На основата на анализа на дисертационния труд убедено предлагам на уважаемото жури да присъди научната степен „Доктор на науките“ на доц. д-р Сашо Тодоров Нунев в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.4. Социални дейности.

17.05.2018 г.

доц. д-р Мая Чолакова